

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEMAL GÖZLER BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2015/5612)

Karar Tarihi: 10/12/2019

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Kadir ÖZKAYA
Selahaddin MENTEŞ
Raportör Yrd. : Derya ATAKUL
Başvurucu : Kemal GÖZLER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, internet ortamında yayımlanan iki kitap hakkında içeriğe erişimin engellenmesi kararı verilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/3/2015 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.
7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
9. Başvurucu, anayasa ve idare hukuku alanında akademisyendir.
10. Başvurucu, 2004 yılının Nisan ayından beri faaliyette olan *Türk İdare Hukuku* sitesinin (www.idare.gen.tr) kurucusu ve editörüdür.

11. Başvurucu, 2013 yılının Nisan ve Mayıs aylarında bir profesörün iki kitabında usulsüz alıntılar bulunduğu iddiasıyla iki ayrı eleştiri kitabı yayımlamıştır. Başvurucu, "[R.Ç.nin] *İdare Hukuku ve İdari Yargılama Hukuku İsimli Kitabı Hakkında Eleştiriler*" ve "[R.Ç.nin] *İdari Yargılama Hukuku İsimli Kitabı Hakkında Eleştiriler*" başlıklarını taşıyan kitapların dijital kopyalarını da www.idare.gen.tr adresinde paylaşmıştır.

12. Başvurucu, "[R.Ç.nin] *İdare Hukuku ve İdari Yargılama Hukuku İsimli Kitabı Hakkında Eleştiriler*" isimli kitabında; kitabı yazma amacının R.Ç.nin "*İdare Hukuku ve İdari Yargılama Hukuku*" isimli kitabında, kendisine ait "*İdare Hukuku Dersleri*" isimli kitaptan yapılmış hukuka aykırı alıntılar bulunduğunu göstermek olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, kitabın birinci bölümünde *alıntı* kavramını ve *alıntı şartlarını* açıklayarak akademik eserlerden yapılacak alıntılarının nasıl olması gerektiğini izah etmiştir. Kitabın ikinci bölümünde R.Ç.ye ait seksen beş usulsüz alıntıyı, R.Ç.ye ve kendisine ait kitapların ilgili yerlerini alt alta koyarak kıyaslama yöntemiyle ispatlamaya çalışmıştır. Kitabın üçüncü bölümünde ise bu iddialarına karşı R.Ç. tarafından yapılması muhtemel savunmaları sıralayarak bunlara vereceği cevapları açıklamıştır.

13. Başvurucu, "[R.Ç.nin] *İdari Yargılama Hukuku İsimli Kitabı Hakkında Eleştiriler*" isimli kitabında ise kitabı yazma amacının R.Ç.nin "*İdari Yargılama Hukuku*" isimli kitabında, kendisine ait "*İdare Hukuku*" isimli kitaptan yapılmış hukuka aykırı alıntılar bulunduğunu göstermek olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, kitabın girişinde usulsüz alıntı sorununun ülkemizde kaygı verici boyutlara ulaştığını ileri sürmüş ve usulsüz alıntının böylesine yaygın olduğu bir ülkede bir yazarın yazdığı cümleleri birkaç ay sonra başka bir yazarın kitabında görecekte kitap yazmasının anlamsız olduğunu ifade etmiştir. Başvurucu, usulsüz alıntı ile neden mücadele ettiğine dair açıklamalarda bulunmuş; usulsüz alıntı ile mücadelenin kamu yararı üzerindeki önemine değinmiştir. Başvurucuya göre eserleri usulsüz alıntılanan ve başkaları tarafından sahiplenilen bir yazar bir daha eser vermek istemeyecektir. Başvurucu, eser sahiplerinin korunmadığı bir ülkede bilimin de sanatın da gelişmeyeceğini belirtmiştir (*Kemal Gözler*, B. No: 2014/5232, 19/4/2018, § 12). Başvurucu, kitabın ilerleyen bölümlerinde R.Ç. tarafından yapılan 276 usulsüz alıntıyı R.Ç.ye ve kendisine ait kitapların ilgili yerlerini alt alta koyarak kıyaslama yöntemiyle ispatlamaya çalışmış; ayrıca yine bu iddialarına karşı R.Ç. tarafından yapılması muhtemel savunmalara ve bunlara karşı cevaplarına yer vermiştir.

14. Bahsi geçen kitapların www.idare.gen.tr sitesinde yayımlanmasını müteakip R.Ç. (müşteki), kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla (kapatılan) Kırıkkale 3. Sulh Ceza Mahkemesine başvurarak söz konusu internet yayınlarına erişimin engellenmesini talep etmiştir. Mahkeme 28/6/2013 tarihinde bahsi geçen usulsüz alıntı sorunu ile ilgili verilmiş bir kesin hüküm bulunmadığı, dolayısıyla kişilik haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddianın sabit olmadığı gerekçesiyle müştekinin talebini reddetmiştir.

15. Müşteki daha sonra Kırıkkale Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) yaptığı başvuru ile talebini tekrarlamıştır. Hâkimlik 8/1/2015 tarihli kararı ile talebin kabulüne ve kitapların anılan siteden kaldırılmasına karar vermiştir. Hâkimlik, (kapatılan) Kırıkkale 3. Sulh Ceza Mahkemesinin erişimin engellenmesi talebinin reddine ilişkin kararından sonra şikâyet konusu internet içeriğindeki iddialar ile ilgili olarak Kırıkkale Üniversitesi Yetkili Kurulu tarafından müşteki hakkında son soruşturma ve disiplin soruşturması yapılmasına gerek olmadığı konusunda karar verildiğini, bu kararın Danıştay Birinci Dairesi tarafından onandığını belirtmiştir. Hâkimlikçe müştekinin başvurusunun eserlerinden usulsüz alıntı yapmadığı konusunda kesinleşmiş yargı kararı bulunduğunu, tersi yönde içerik barındıran

şikâyet konusu yayınların kişilik haklarının ihlali niteliğinde olduğunu değerlendirerek bu yayınlara erişimin engellenmesine karar vermiştir.

16. Başvurucunun söz konusu karara yaptığı itiraz, Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin 11/3/2015 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

17. Anılan karar 23/3/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 27/3/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk kurallarının yer aldığı karar için *Kemal Gözler* (aynı kararda bkz. §§ 21-28) kararına bakılabilir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 10/12/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu;

i. Bilimsel eleştirilerini içeren ve basılı hâlleri serbest olan iki kitabının çevrim içi versiyonlarına erişimin mahkeme kararıyla süresiz olarak engellendiğini, anılan kitaplarda hakaret ya da hukuka aykırı bir fiil bulunmadığını, bütünüyle erişimi engellenen iki kitabın her sayfasının hakaret ya da hukuka aykırı fiil oluşturmasının mümkün olmadığını ileri sürmüştür.

ii. Söz konusu mahkeme kararının kendisinin karşı iddiaları ve savunması alınmadan verildiğini belirtmiştir.

iii. Anayasa'nın 26., 27., 29. ve 36. maddelerinde tanımlanan düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün, bilim hürriyetinin, süresiz yayın hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür; ihlalin tespiti ile ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması taleplerinde bulunmuştur.

21. Bakanlık görüşünde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) konu ile ilgili içtihatları ile Anayasa Mahkemesinin *Ali Kızılcık* (B. No: 2014/5552, 26/10/2017) ve *Kemal Gözler* kararlarına yer verilerek başvurucunun kitaplarının internette yayımlanmasının müştekinin hayatına kayda değer bir etkisi olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık ayrıca Anayasa Mahkemesince yapılacak değerlendirmede kitaplarda yer alan ifadelerin muhatabın özel hayatı ile ilgisinin olup olmadığının, kaba hakaret içerip içermediğinin ve keyfi kişisel saldırı boyutuna ulaşıp ulaşmadığının ortaya konulması gerektiğini bildirmiş; kitapların basılı versiyonu için herhangi bir yasaklama kararının bulunmadığını ve kitaplara serbestçe ulaşılabildiğini belirtmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurunun Anayasa'nın "*Bilim ve sanat hürriyeti*" kenar başlıklı 27. maddesinin ışığında ve Anayasa'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

23. Anayasa'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması,... başkalarının şöhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

24. Anayasa'nın "*Bilim ve sanat hürriyeti*" kenar başlıklı 27. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

26. Başvurucunun internet sitesinde yayımladığı iki kitabına erişimin engellenmesine karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvuru ifadesi ile bilim ve sanat özgürlüklerine yönelik bir müdahale yapılmıştır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

27. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. ve 27. maddelerinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ...yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ...demokratik toplum düzeninin ...gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

28. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

29. Somut olayda kanunilik ölçütüne ilişkin bir şikâyetle bulunulmamıştır. Mevcut başvurunun koşullarında 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

30. Başvuruya konu kitaplara erişimin engellenmesine ilişkin kararın *başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına* yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(1) Genel İlkeler

31. Somut olaya uygulanan genel ilkelerin geniş anlatımı için Anayasa Mahkemesinin *Ali Kıdık* (aynı kararda bkz. §§ 41-67) kararına bakılabilir.

(2) 5651 Sayılı Kanun'un 9. Maddesine Dayanan Erişimin Engellenmesi Kararı Hakkındaki Bazı Tespitler

32. Anayasa Mahkemesi, *Ali Kıdık* kararında 5651 sayılı Kanun ile getirilen içeriğin yayından çıkarılması ve yayına erişimin engellenmesi kararlarına yönelik usulü ayrıntılı bir şekilde incelemiş (*Ali Kıdık*, §§ 55-63) ve bu yöndeki ilkeleri birçok kararında yinelemiştir (örnek olarak bkz. *Miyase İlknur ve diğerleri*, B. No: 2015/15242, 18/7/2018, §§ 32-35; *Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.*, B. No: 2015/6313, 13/9/2018, §§ 25-28; *Özgen Acar ve diğerleri*, B. No: 2015/15241, 31/10/2018, §§ 30-33; *IPS İletişim Vakfı*, B. No: 2015/14758, 30/10/2018, §§ 27-30). Anayasa Mahkemesine göre bu usul, internet ortamında işlenen suçlarla mücadelenin daha etkin yapılabilmesi, özel hayatın ve kişilik haklarının hızlı ve etkili bir şekilde korunması ihtiyacı nedeniyle kanun koyucunun öngördüğü, özel ve hızlı sonuç alınabilecek bir koruma tedbiri kararıdır; dolayısıyla istisnai bir yoldur (*Ali Kıdık*, § 55; *Miyase İlknur ve diğerleri*, § 33; *Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.*, § 26; *Özgen Acar ve diğerleri*, § 31).

33. Anayasa Mahkemesi başvuruya konu internet yayınına erişimin engellenmesi tedbirinin alınmasını ancak bir görünüşte haklılık veya ilk bakışta (*prima facie*) haklılık varsa meşru kabul etmekte ve bu usulün ancak internet yayınının kişilik haklarını apaçık bir şekilde ihlal ettiğinin daha ilk bakışta anlaşıldığı durumlarda işletilebileceğini belirtmektedir.

Anayasa Mahkemesine göre bir kimsenin çıplak resimlerinin veya video görüntülerinin yayımlanması gibi kişilik haklarının ihlal edildiğinin daha ileri bir inceleme yapılmaya gerek olmaksızın ilk bakışta anlaşılabilirdiği hâllerde 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde öngörülmüş olan istisnai usul işletilebilir (*Ali Kıdık*, §§ 62, 63).

(3) Şeref ve İtibara Yapılan Müdahalelerde Başvurulabilecek Diğer Hukuki Yollar

34. Anayasa Mahkemesi, *Ali Kıdık* (aynı kararda bkz. §§ 66, 67) kararında 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre ortada ilk bakışta ihlal bulunmayan hâllerde kişilik haklarının korunması için genel hukuk ve ceza hukuku yollarına başvurulması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

(4) Genel İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

35. Anayasa Mahkemesi, somut başvurudakine benzer bir meseleyi daha önce *Kemal Gözler* kararında ele almıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde öngörülen internet yayınına erişimin engellenmesi yolunun ancak kişilik haklarına hukuka aykırı olarak müdahale edilen hâllerde başvurulması, bireyin şeref ve itibarına yönelik müdahaleleri gecikmeksizin bertaraf edebilmesi amacını taşıyan bir yol olduğunu ve bu yolun bilim ve sanat özgürlüğünü zedelemeyecek şekilde kullanılması gerektiğini belirtmiştir (bkz. §§ 27, 28).

36. Başvuruya konu iki kitap müştekinin başvuruçunun akademik eserlerinden yaptığı usulsüz alıntı iddiaları ile ilgilidir. Başvuruçucu bu iddialarını, idari yargılama ve idare hukuku alanlarında yazılmış, kendisine ve müştekiye ait kitapların ilgili kısımlarını alt alta vererek karşılaştırmak suretiyle ispatlamaya çalışmaktadır. Başvuruçucu, şikâyet konusu her iki kitabı da yazma amacının Türkiye'deki usulsüz alıntı sorununu örnekleriyle ortaya koymak olduğunu belirtmiş; Türk akademi dünyasında büyük zahmetlerle yeni düşünceler üretenlerin düşüncelerinin başkaları tarafından sahiplenildiğini, özgün eserler üretenlerin eserlerinin korunmadığını ileri sürmüştür. Başvuruçucu, "*usulsüz alıntı sorunu*" adını verdiği mesele halledilmeden Türkiye'de bilimsel gelişmenin mümkün olmadığını ifade etmiştir (bkz. §§ 12, 13).

37. Hâkimlik, anılan kitapların internet sitesinde yayımlanmasından sonra müştekinin başvuruçunun akademik eserlerinden usulsüz alıntı yapmadığı yönünde verilen yargı kararını dikkate alarak kişilik haklarına saldırı niteliğinde değerlendirdiği bu kitaplara erişimin engellenmesine karar vermiştir. Başka bir ifadeyle Hâkimlik, başvuruçunun akademik çalışmalarının birer ürünü olan kitapların yayımlanmasından sonra ortaya çıkan yargı kararını erişimin engellenmesi tedbirinin gerekçesi yapmıştır.

38. Bir akademisyenin araştırma yapmasının ve bulgularını yayımlamasının akademik özgürlüğün bir parçası olduğunda kuşku yoktur. Buna ilave olarak Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin akademik özgürlüklerin akademisyenlerin araştırma, mesleki uzmanlık ve yeterlilik alanlarındaki görüş ve fikirlerini -söz konusu fikirler tartışmalı olsa veya rağbet görmese dahi- ifade etme özgürlüğünü de kapsadığı düşüncesine katılmaktadır (*Kemal Gözler*, § 61).

39. Şüphesiz akademisyenlerin her söylediklerinin mutlak anlamda doğru olduğu söylenemez. Bununla beraber birbirlerinden farklı, alternatif bakışların herkes için daha doğru düşünme imkânı yarattığı, üzerinde uzlaşmış bir gerçektir. Dolayısıyla akademisyenlerin en kritik ve hassas meselelerde en güçlü görüşlere bile karşı çıkabilmesi, bir toplum ve ülke için hayati derecede önemlidir (*Kemal Gözler*, § 62; ayrıca bkz. *Zübeyde Fusun Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, §§ 110-113).

40. Öte yandan müşteki de hukuk alanında bilinen bir akademisyendir. Bir yazar olarak müştekinin kendi görüşlerini de ilgililere iletmek bakımından başvurucu ile benzer olanaklara sahip olduğu açıktır. Dolayısıyla müştekiye yönelik eleştirinin sınırlarının diğer insanlara göre daha geniş olduğunu kabul etmek gerekir. Müştekinin kitaplarının meslektaşları ve hukuk alanında bulunan başka kişilerce de okunacağını, hakkında değerlendirmeler yapılacağını, ağır eleştirilerde bulunulabileceğini öngörmesi ve demokratik çoğulculuk açısından bunlara daha fazla tahammül etmesi gerekir. Başvuru konusu kitapların internette yayımlanmasının müştekinin hayatına kayda değer bir etkisi olduğu da gösterilmemiştir. Kitapların müştekinin özel hayatı ile ilgili olmadığı, kaba hakaret içermediği gibi keyfi kişisel saldırı boyutuna da ulaşmadığı görülmektedir.

41. Türkiye'de yapılan akademik çalışmalardaki önemli bir sorunu ele alan şikâyet konusu kitapların kamu menfaatine ilişkin olduğu ve müşteki hakkındaki iddialardan bağımsız olarak bilgilendirme değerinin de bulunduğu tartışmasızdır. Bakanlığın görüşünde ifade ettiğine göre basılı versiyonları için herhangi bir yasaklama kararı bulunmayan ve serbestçe ulaşılabilen kitapların çevrim içi versiyonlarına -üstelik bu versiyonlar (kapatılan) Kırkkale 3. Sulh Ceza Mahkemesinin erişimin engellenmesi talebinin reddi kararının ardından geçen bir buçuk sene boyunca da erişilebilir durumdayken- erişimin engellenmesine ilişkin kararında Hâkimlik *ilk bakışta ihlal* doktrini kapsamında bir değerlendirmede bulunmamıştır.

42. Çelişmesiz bir dava sonucunda yayın içeriğine erişimin engellenmesi kararı verilebilmesinin ancak hukuka aykırılığın ve kişilik haklarına müdahalenin ilk bakışta anlaşılacak kadar belirgin ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olduğu hâllerde mümkün olduğu hatırlanmalıdır. Buna karşılık somut olayda ilk derece mahkemesi; başvuru konusu içerik ile şeref ve itibara yapıldığı ileri sürülen saldırının çelişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacını ortaya koyabilmiş değildir.

43. İnternet mecralarında yer alan fikir ve kanaat açıklamaları nedeniyle bireylerin şeref ve itibar hakkına hukuka aykırı olarak gerçekleştirilen müdahalelerde mağdurun asıl gayesinin zararının telafi edilmesi olduğu nazara alındığında özellikle somut başvuruya konu benzer uyuşmazlıklar açısından koşullara göre diğer ceza veya hukuk yollarının daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili başvuru yolları olduğu anlaşılmaktadır. Dahası müşteki, açacağı çelişmeli bir hukuk davasında içeriğe erişimin engellenmesi talebini ileri sürme imkânına da her zaman sahiptir (*Ali Kıdık*, § 86).

44. Sonuç olarak başvurunun bütün koşulları gözönünde tutulduğunda şikâyet edilen internete erişimin engellenmesi kararı ile Anayasa'nın 26. maddesinde koruma altında olan ifade özgürlüğü ile onun özel bir yönü olan Anayasa'nın 27. maddesinde bilim ve sanat özgürlüğüne yapılan müdahalenin daha ağır basan bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna varılmıştır. 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca çelişmeli bir yargılama olmaksızın süresiz olarak etki gösteren tedbir mahiyetinde internete erişimin engellenmesi kararı verilmesi için gösterilen gerekçeler ilgili ve yeterli kabul edilemez.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ve Anayasa'nın 27. maddesinde güvence altına alınan bilim ve sanat özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

46. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ve (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

47. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

48. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri*, B.No: 2016/12506, 7/11/2019).

49. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

50. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin 1 numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili

mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir. (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri*, §§ 57-59, 66, 67).

51. İncelenen başvuruda 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca çelişmeli bir yargılama olmaksızın süresiz olarak etki gösteren tedbir mahiyetinde internete erişimin engellenmesi kararı verilmesi için gösterilen gerekçelerin ilgili ve yeterli olmaması nedeniyle başvurucunun ifade ile bilim ve sanat özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

52. Bu durumda ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Kırıkkale Sulh Ceza Hâkimliğine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

53. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226.90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile 27. maddesinde güvence altına alınan bilim ve sanat özgürlüğünün **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğü ile bilim ve sanat özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kırıkkale Sulh Ceza Hâkimliğine (2015/36 Değişik İş) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. 226,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin **BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE**,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

Başvuru Numarası : 2015/5612
Karar Tarihi : 10/12/2019

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Selahaddin MENTEŞ